

Paweł Dąbrowski, Pomarański

Zamość. Stare Miasto

Informator Archeologiczny : badania 18, 190-191

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W obrębie sektoru C /klasztor dominikański/ oprócz serii wierceń wykonano pełną inwentaryzację kościoła. W sektorach P-R przeprowadzono badania ratownicze, w trakcie których wykonano dokumentację fundamentów ciągu muru obronnego, miejskiego i związanej z nim narożnej baszty oraz uchwycono fragment nowożytnej baszty znanej z planu F. Getkanta z 1643 r.

Badania będą kontynuowane.

TORUŃ
ul. Dominikańska 1-9
ul. Kopernika 11-13
Zespół Staromiejski

patrz
późne średniowiecze

WALEWICE, gm. Bielawy
woj. skierniewickie
Stanowisko 1

Badania prowadziło Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków w Skierniewicach

Badania prowadził mgr Andrzej Kosiorok /przy współpracy mgr Piotra Świątkiewicza/. Finansował WKZ. Pierwszy sezon badań. Kopiec - zbiorowa mogiła /?/ - /pocz. XIX w. /?/.

Obiekt znany w literaturze jako "grodzisko stożkowe" zlokalizowany jest na prawym brzegu rzeki Mrogi, około 100 m na zachód od szosy Bielawy-Sobota. Posiada kształt nieregularnego ściętego stożka o średnicy u podstawy około 35 m, na szczycie około 8 m, wysokość 2,5 m.

W związku z planowanymi pracami niwelacyjnymi sąsiadującego z obiektem terenu i czynnej dużej żwirowni /w pobliżu/ Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków w Skierniewicach przeprowadziło prace ratowniczo-sondazowe. Założono 2 wykopy, łączna powierzchnia 16 m², w tym jeden na "majdanie" /01/, drugi na wschodnim stoku /02/.

W wykopie 01 zlokalizowano 9 pochówków szkieletowych, ludzkich ułożonych w pozycji wyprostowanej z górnymi kończynami skrzyżowanymi na piersiach, głowami w kierunku wschód-zachód. Część pochówków nie była kompletna. Szkielety obstawione były dużymi kamieniami polnymi, które tworzyły bruki. Materiał ruchomy to fragmenty ceramiki z różnych okresów i kultur od neolitu począwszy. Nie może on jednak stanowić podstawy chronologicznej, ponieważ był przemieszany, w górnych warstwach fr. ceramiki żużelkowej, poniżej ceramika z XIX/XX w. Zarówno materiał ruchomy jak i pochówki zanikają na głębokości około 140 cm. Poniżej występuje jednorodny żółty piasek. W wykopie 02 nie natrafiono na pochówki, wystąpiły tu jedynie fragmenty ceramiki.

Określenie charakteru i chronologii obiektu jest dość trudne. Powstałe wątpliwości rozwiązać może jedynie analiza antropologiczna szczątków kostnych. Na pewno nie jest to grodzisko. Z informacji uzyskanych od pracowników Państwowej Stajni Koni w Walewicach /pałac z XVIII w./ i mieszkańców okolicznych wsi wynika, że w kopcu pochowani są żołnierze Napoleona I, którzy zamarli podczas odwrotu spod Moskwy. Przyjmując więc tę wersję /do czasu uzyskania wyników badań antropologicznych/ należy stwierdzić, że kopiec jest zbiorową mogiłą żołnierzy francuskich z 1812 r., a materiał ceramiczny pochodzi wraz z ziemią z okolicznych wydm nad Bzurą.

WIELEŃ
woj. piłskie
Zamek

patrz
wczesne średniowiecze

WOLBÓRZ
woj. piotrkowskie
Stanowisko 2

patrz
późne średniowiecze

ZAMOŚĆ
Stare Miasto

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Zamościu

Badania prowadzili mgr Paweł Dąbrowski i mgr Pomarański /autor sprawozdania/. Finansowała Wojewódzka Dyrekcja Inwestycji w Zamościu. Siódmy sezon badań. Miasto nowożytne /koniec XVI-XIX w./

Kontynuowano i zakończono badania archeologiczno-architektoniczne w obrębie potężny zlokalizowanej w kurtynie pomiędzy bastionami 6-7. Eksplorowano wykopy II D i II E o powierzchni 40 m² w części północnej kojca usytuowanego w strefie mokrej fosy przed poterną. Odsłonięto kanał przepustowy i mur zewnętrzny - północny a także odsłonięto dno fosy mokrej, wykonując dokumentację pełnego przekroju przez fosę na osi poterny.

Dla potrzeb projektowych wykonano przy północnym orylionie bastionu 9 przekop prostopadły do kurtyny 6-7. Wykop wykonano w ramach badań fos frontu wschodniego fortyfikacji był uzupełnieniem poprzednio wykonanych. Uchwycono pierwotny poziom terenu, określono rozmiary i profil fosy.

Inny obszarem badań był rejon Rynku Wodnego gdzie założono 3 wykopy badawcze o powierzchni 70 m². W wyniku przeprowadzonych prac najciekawszym odkryciem było uchwycenie danego poziomu rynku w postaci bruku wykonanego z odpadów ceplą. Podsypkę w postaci rumoszu wapiennego i żółtej gliny umieszczono bezpośrednio na warstwie humusu pierwotnego. W eksplorowanych wykopach stwierdzono istnienie warstw spalenizny o dużej miąższości powstałych po pożarach mających miejsce w XVII i XVIII w., która stanowiły zabudowę drewnianą wschodniej pierzei Rynku Wodnego. Mimo wcześniejszych założeń nie udało się uchwycić pełnej wielkości działki budowlanej co by świadczyło o chaotycznej zabudowie wschodniej części Rynku Wodnego. Uzyskany w dużej ilości ruchomy

materiał zabytkowy /fragmenty ceramiki, szkła, wyroby z różnych metali, wyroby skórsane/ nie zmienić przyjętych wcześniej ram chronologicznych dla poszczególnych poziomów osadniczych.

Nadzór archeologiczny prowadzono w części północnej bloku III /od ulicy Perceca/ nad pracami ziemnymi, które wstrzymano i przeznaczono teren do systematycznych badań archeologicznych.

Badania i nadzory archeologiczne będą kontynuowane.

ZAMOŚĆ-ZAMCZYSKO

Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Katedra Archeologii

Badania prowadziła dr Irena Kutylowska. Finansował WKZ w Zamościu. Trzeci sezon badań. Fortyfikacje nowożytne.

Badaniami objęto południową i zachodnią część umocnień oraz kopiec ziemny znajdujący się wewnątrz umocnień. Przebadano łącznie 230 m².

Główne stwierdzenia badawcze:

Ostatnie badania potwierdziły wcześniejsze rozwarstwienie stanowiska - głównie w oparciu o analizę metryczną cegły - na dwa różne chronologiczne obiekty: kopiec z gruzowiskiem cegły datowanej na XVI w. i mury umocnień z cegły datowanej na XVII-XVIII w.

I kopiec: w nasypie kopca występują liczne wkopy wypełnione przede wszystkim gruzem ceglany. Wykonane są w calcowym piachu, którego pierwotna miąższość wynosiła około 1,5 m. Spąg niektórych wkopów sięga tylko stropu zalegającej poniżej calcowej gliny. Wśród nich pięć szerokości od 1 m do 2 m można uznać za negatywy murów pierwotnie posadowionych na stropie calcowej gliny. Cztery z nich występują w północnej partii kopca, jeden szerokości 2 m znajduje się przy krawędzi południowej kopca. Mniej więcej pośrodku kopca rysuje się granica wykazująca różnicę w strukturze wypełnień wkopów między północną, a południową partią kopca.

W północnej partii kopca wypełniska wkopów stanowi prawie wyłącznie gruz ceglany z zaprawą i tynkami. W gruzie występują ułamki jednego typu kafli piecowych z końca XVI w., nieliczne fragmenty nowożytnych naczyń glinianych i szklanych oraz potłuczone dachówki i sporadycznie kości zwierzęce. Uchwytne są tu również ślady pożaru /czy rozebranych urządzeń ogrzewczych?/ w postaci drobnych węgli drzewnych, grudek polepy oraz spleczonego szkliwa na kaflach.

W południowej partii kopca w wypełniskach wkopów przeważa piaszczysta ziemia z drobniejszym i w mniejszej ilości występującym gruzem ceglany, grupującym się głównie w górnych partiach wkopów. Zabytków ruchomych brak. U podnoża kopca od strony północnej i południowej znajdują się sztuczne obniżenia wykonane w calcowej glinie. Od strony południowej spadek wynosi około 1 m na odcinku długości 3 m, od strony północnej jest łagodniejszy i wynosi około 1 m na odcinku długości 10 m.

II. Mury obwodowe umocnień: odsłonięto barki bastionów zachodniego i północno-zachodniego, fragmenty kurtyn zachodniej i południowej oraz mury barku i czoła bastionu południowo-wschodniego. Wszystkie mury wykonane są z kamienia wapiennego z oblicówką ceglana licą zewnętrzną. Wymiary cegły na wszystkich odsłoniętych odcinkach murów mają analogiczne wymiary.

Na odcinkach gdzie mury zachowane są do wysokości około 1 m wyraźnie widoczne jest skoszenie ich wyprofilowanie od zewnątrz - kąt oskarpowania wynosi 85° - 83°. Ustalono również kąty załamania muru kurtyny południowej w bastion południowo-wschodni odsłonięto fragment muru przylegający od wewnątrz do narożnika. Może to być: a/ niewielki murek stanowiący wzmocnienie narożnika kurtyny i bastionu od wewnątrz; b/ fragment dodatkowej linii obrony kurtyny południowej od wewnątrz; c/ fragment większej zabudowy murowanej /być może mieszkalnej/ przy kurtynie południowej. Za tą ostatnią możliwością przemawiałyby wykazywane metodą elektrooporową oraz penetracjami radiometrycznymi liczne mury wzdłuż kurtyny południowej na odległość od 20 do 40 metrów w głąb dziedzińca umocnień.

Badania będą kontynuowane.

ZAWADA, gm. Tarnów
woj. tarnowskie

patrz
wczesne średniowiecze

ŻARY
woj. zielonogórskie

patrz
późne średniowiecze